

Çocukların Televizyon İzleme Durumlarının Davranış Problemlerine Etkisi

The Effect of Watching Television of Children on Behavioural Problems

Pınar BEKAR,^a
Duygu ARIKAN^b

^aHemşirelik Bölümü,
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD,
Erzincan Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Erzincan

^bÇocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD,
Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Erzurum

Geliş Tarihi/Received: 20.05.2016

Kabul Tarihi/Accepted: 07.10.2016

Bu çalışma, 2. Erciyes Pediatri Hemşireliği
Kongresi (3-5 Mart 2016, Kayseri)'nde
sözel bildiri olarak sunulmuştur.

Yazışma Adresi/Correspondence:

Duygu ARIKAN
Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi,
Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları
Hemşireliği AD, Erzurum,
TÜRKİYE/TURKEY
darikan@atauni.edu.tr

ÖZET Amaç: Çocukların televizyon izleme durumlarının davranış problemlerine etkisini incelemektir. **Gereç ve Yöntemler:** Tanımlayıcı özellikte olan araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezinde bulunan iki anaokulunda, beş yaş grubu çocuğu olan anneler oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip araştırmaya bütün çocuklar (159 kişi) alınmıştır. Yirmi bir kişinin annesi çalışmayı kabul etmediği, 17 kişi anketleri eksik doldurduğu için 121 kişi ile çalışma yürütülmüştür. Veriler araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan soru formu ve "Çocuk Davranışlarını Değerlendirme Ölçeği" kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Verilerin toplanmasından önce araştırmanın amacı annelere anlatılmış ve sözel izin alınmıştır. Etik kurul onayı, ebeveynlerden sözel ve ilgili kurumdan resmi yazılı izin alınmıştır. **Bulgular:** Çocukların isyankâr davranışlar boyutu puan ortalamasının 68,03±16,07, uyum boyutu puan ortalamasının 37,97±7,52, sosyal kaygı boyutu puan ortalamasının 39,74±9,25, çocuk davranışlarını değerlendirme ölçeği toplam puan ortalamasının 148,39±25,21 olduğu bulunmuştur. Çalışma sonuçları, çocuğun televizyon izleme süresinin (gün) isyankâr davranışlarının boyutunu etkilediğini göstermektedir. Günde üç saat ve üzerinde televizyon seyreden çocukların, günde bir saat televizyon izleyen çocuklara göre isyankâr davranışlar boyutu puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Çocuğun televizyon izleme süresinin ailesi tarafından takip edilme durumunun çocuğun isyankâr davranışlarını etkilediği bulunmuştur. Çocuğunun televizyon izlemesini takip etmeyen ailelerin, televizyon izlemesini takip eden ailelere göre isyankâr davranışlar boyutu puanlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. **Sonuç:** Çalışmada çocukların isyankâr davranışlar, uyum ve sosyal kaygı düzeyinin hafif düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar doğrultusunda annelere çocuğunun izlediği televizyon programlarını denetlemesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tutum; televizyon

ABSTRACT Objective: It is to investigate the effect of television watching on behavioural problems in children. **Material and Methods:** The population of the study, conducted as descriptive, consisted of mothers with 5 year-old children who were studying at 2 kindergartens found in the city center of Erzincan in the school year of 2014-2015. All children (159 people) were included in the study without making sample selection. Since mothers of 21 people did not accept to participate in the study and 17 people filled in questionnaires incompletely, the study was conducted with 121 people. The data were collected by the researcher using questionnaire prepared upon the literature review and "Child Behaviours Evaluation Scale" through face-to-face interview method. Before data collection, the mothers were informed about the aim of the study and their verbal consents were taken. Ethics committee approval, parents' verbal consent, and official written permission from relevant institution were taken. **Results:** It was found that mean score of children for disobedient behaviours subscale was 68.03±16.07, their mean score for adjustment subscale was 37.97±7.52, their mean score for social anxiety subscale was 39.74±9.25, and their total mean score for child behaviours evaluation scale was 148.39±25.21. The study results indicate that the duration (day) of the child to watch television affected the subscale of disobedient behaviours. It was determined that the subscale "disobedient behaviours" scores of the children watching television for 3 or more hours in a day were higher compared to children watching television for 1 hour in a day. The family's following television watching duration of the child affected disobedient behaviours of the child. The children of the families' not following television watching of their children had higher scores of the subscale "disobedient behaviours" compared to the families' following television watching of their children. **Conclusion:** It was determined in this study that disobedient behaviours, adjustment, and social anxiety level of the children were mild. In accordance with these results, it can be suggested for mothers to monitor television programs their children watch.

Keywords: Attitude; television

Televizyon, diğer kitle iletişim araçlarıyla karşılaştırıldığında ön plana çıkmakta ve her geçen gün kendini yenilemektedir.¹ Türkiye’de olduğu gibi birçok ülkede de en popüler eğlence aracı olarak televizyon ilk sırada gelmektedir.^{1,2} Çocuklar koşup oynamak yerine televizyon karşısında uzun süre oturmaktadırlar.³ Yapılan bir çalışmada, yaş aralığı 8-18 yıl olan çocukların günde ortalama yedi saat ve üzeri televizyon ile zaman geçirdiği belirtilmektedir.⁴

Çocuklar, günümüzün en yaygın ve etkili kitle iletişim aracı olan televizyondan etkilenmektedir. Çocuğun dış dünyayı tanınması ve anlamlandırmasında televizyonun olumlu etkileri vardır.¹ Bunun yanında televizyon, çocukların sosyalleşmelerinde ve eğitim süreçlerinde de etkili bir araçtır.⁵ Televizyon izlemenin, çocuklarda istenmeyen sonuçları da bulunmaktadır.⁶ Yapılan çalışmalarda televizyon izleme süresi arttıkça çocukluk çağında obezite riski artmakta, ödev süresi ve yaratıcı oyun zamanı azalmakta, çocuklar daha geç yatmakta, daha kısa süre uyumakta ve uykuya başlama süreci gecikmektedir. Televizyon; çocuğun bilişsel, dil ve motor gelişmesinde gecikmeye de neden olmaktadır.⁶⁻¹⁰ Genç yaşta çok fazla televizyon izleme, davranış sorunları gelişimi açısından potansiyel bir risk faktörüdür.¹¹ Çocukluk ve ergenlik döneminde aşırı televizyon izleme, erken erişkinlik döneminde antisosyal davranış ve davranış sorunlarına neden olabilmektedir.^{12,13} Yapılan bir çalışmaya göre, televizyon izleme gibi sedanter davranış süresi arttıkça anksiyete riski de artmaktadır.¹⁴

Televizyon haberlerinde, görsel olarak etkiyleyici olan ölüm veya yaralanma ile ilgili haberler bulunmaktadır.¹⁵ Medyada haber ve drama programlarında çocuklar çoğu kez şiddet, kaza, doğal afet veya aile kavgası gibi trajedilerin mağduru olarak yansıtılmaktadır.¹⁶ Çocukların bu tür programları izlemeleri sakıncalıdır. Amerikan Pediatri Akademisi, ebeveynlere toplam televizyon izleme süresinin günde en fazla bir-iki saat olmasını önermektedir. Ayrıca, iki yaşından küçük çocukların televizyon izlemeleri önerilmemektedir.¹⁷ Ekrandaki şiddete maruz kalmayı azaltmak, bunun yerine çocuğun olumlu sosyal programlara katılımını artırmak için yapılan uygulamalar

çocuk davranışını olumlu etkilemektedir.¹⁸ Sağlıklı medya kullanım seçenekleri çocuğun uyku sorunlarını önleme ve tedavisinde önemlidir. Bu yüzden klinisyenler ve ebeveynler bunlara dikkat etmelidir.¹⁹ Pediatri hemşirelerinin, televizyon izlemenin çocuklar üzerindeki etkilerini bilmeleri, ebeveynlere rehber olmaları ve eğitim vermeleri önemlidir.²⁰

Televizyondan etkilenme düzeylerinin çocukların yaşlarına göre değişiklik gösterdiği, küçük yaşlardan itibaren çok fazla televizyon karşısında zaman geçiren çocuklarda birtakım sorunlarla karşılaşılabilirdiği ve bunların ileriki yaşlarda daha değişik sorunlara yol açmasından dolayı, küçük yaşlardaki çocukların televizyon izleyip izlemediği ve televizyondan etkilenip etkilenmediğini belirlemenin önemli olduğu düşünülmektedir.¹ Bu çalışma, beş yaşındaki çocukların televizyon izleme durumları ile davranış problemleri arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

Araştırmanın evrenini, 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Erzincan il merkezinde bulunan 10 anaokulunda beş yaş grubu çocuğu olan anneler oluşturmuştur. Bu anaokullarında üç, dört, beş, altı yaş grubu çocuklar bulunmaktadır. Altı yaş grubunda çok az öğrenci olduğu için çalışmaya alınmamıştır. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği beş-altı yaş dönemindeki çocukların istenmeyen bazı davranışlarını tespit edebildiği için ölçüm aracı göz önünde bulundurularak araştırmaya sadece beş yaş grubu çocuklar alınmıştır.

Erzincan İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 2014-2015 eğitim-öğretim yılı verilerine göre bu okullara giden çocuk sayısı 1.121 olarak bulunmuştur. Ulaşılabilirliği sağlamak için kura yöntemiyle saptanan ve iki anaokulunda bulunan beş yaş grubu çocuğu olan anneler araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Araştırmada örneklem seçimine gidilmeyip, araştırmaya Erzincan il merkezinde bulunan iki anaokuluna giden beş yaş grubu bütün çocuk anneleri (159 kişi) alınmıştır. Yirmi bir çocuğun annesinin çalışmaya katılmayı kabul etmesi, 17 çocuğun annesinin anketleri eksik doldur-

ması nedeni ile 121 anne ile çalışma yürütülmüştür.

VERİLERİN TOPLANMASI

Veriler araştırmacı tarafından literatür taraması yapılarak oluşturulan soru formu ve Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği kullanılarak yüz yüze görüşme yöntemi ile toplanmıştır.^{1,20,21}

ÇOCUK DAVRANIŞLARINI DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

Ölçek Şehirli tarafından 2007 yılında, yaş aralığı beş-altı yıl olan çocukların istenmeyen bazı davranışlarını incelemek amacıyla geliştirilmiştir. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği, üç faktörden (isyankâr davranışlar, uyum ve sosyal kaygı) ve 73 maddeden oluşan beşli Likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı toplamda, 0,95 ve iki yarı test korelasyonu toplamda 0,82 olarak ortaya çıkmıştır.²¹ Bu araştırmada ise Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği toplam Cronbach alfa katsayısı 0,90'dır.

Ölçek, beşli dereceli seçeneklerde yanıtlanmaktadır. Seçenekler "Her zaman katılıyorum", "Sıklıkla katılıyorum", "Bazen katılıyorum", "Nadiren katılıyorum" ve "Hiçbir zaman katılmıyorum" şeklinde düzenlenmiştir. "Hiçbir zaman" 1, "Nadiren" 2, "Bazen" 3, "Sıklıkla" 4, "Her zaman" 5 olarak puanlanmaktadır. Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeğinden alınabilecek en yüksek puan 365, en düşük puan ise 73'tür. Alınan puanın yüksek olması genel olarak çocuğun davranış sorunlarının fazla olduğu biçiminde değerlendirilmektedir. Ölçekte yer alan 16, 17, 26, 30, 50, 59, 62, 73, 74, 75, 81, 82, 90, 94, 95, 98, 101, 104, 106, 110, 113 numaralı maddeler ters puanlanmaktadır.

Ölçeğin alt boyutları şu şekildedir:

1. İsyankâr Davranışlar

Bu alt test, okul öncesi dönemde yaş aralığı beş-altı yıl olan çocuklarda görülen saldırganlık, öfke, inatçılık ve çocuğun kendini ifade ederken gösterdiği tepkiler gibi davranışları içeren 35 maddeden oluşmaktadır.

2. Uyum

Bu alt test; kendine güven, yaşlılarla ve erişkinlerle iletişim, kendini ifade etme ve sosyal becerilerle ilgili 19 maddeden oluşmaktadır.

3. Sosyal Kaygı

Bu alt test ise korku, endişe, utangaçlık, heyecan gibi durumlarla ilgili 19 maddeden oluşmaktadır.²¹

ETİK İLKELE

Çalışmaya başlayabilmek için ilk olarak Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeğini geliştiren Şehirli'den telefon ile sözel izin alınmıştır. Çalışmada ayrıca etik kurul izni (Sayı: 04, Tarih: 10 Nisan 2015), milli eğitim il müdürlüğünden resmi kurum izni ve annelerden sözel izin alınmıştır. Annelere; verilen bilgilerin gizli tutulacağı, başka hiçbir yerde kullanılmayacağı ve istedikleri anda çalışmadan ayrılacakları açıklanmıştır.

İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Verilerin analizinde frekans, yüzde, t-testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA), LSD post hoc testi, Mann-Whitney U testi kullanılmış olup, bu analizler SPSS 22.00 istatistik paket programı ile yapılmıştır.

BULGULAR

Araştırmaya alınan anaokulu çocuklarının %47,9'u kız, %52,1'i erkek idi. Ailelerin %32,2'sinin bir, %51,2'sinin iki çocuğu bulunmaktadır. Annelerin %41,3'ü ev hanımı, babaların %18,2'si işçi, %57'si memur, annelerin %40,5'i ortaokul ve lise mezunu, %51,2'si üniversite mezunu, babaların %4,1'i okuyucu ve ilkököl mezunu, %25,6'sı ortaokul ve lise mezunu, %70,3'ü ise üniversite mezunudur (Tablo 1).

Çalışmada anaokulu çocuklarının %100'ünün televizyon izlediği saptanmıştır. Çocukların %15,7'sinin günde bir saat, %45,5'inin günde iki saat, %38,8'inin günde üç saat ve üzeri televizyon izlediği, %14,9'unun ne kadar süre televizyon izleyeceğine kendisinin karar verdiği, %33,1'inin ise televizyon izleme süresine annesinin karar verdiği belirlenmiştir. Çocukların %4,4'ünün yerli/yabancı film veya dizi, %75'inin çocuk programı/çizgi film izlediği, %42,1'inin televizyonda şiddet (dövüşme, bağırma vb.) içeren programları izlediği görülmüştür. Şiddet içeren programları seyreden çocukların bu programları izleme süreleri incelendiğinde;

TABLO 1: Çocukların tanıtıcı özellikleri (S=121).

		S	%
Çocuğun cinsiyeti	Kız	58	47,9
	Erkek	63	52,1
Ailedeki çocuk sayısı	1	39	32,2
	2	62	51,2
	3 çocuk ve üzeri	20	16,6
Annenin mesleği	Ev hanımı	50	41,3
	Memur	55	45,5
	Serbest meslek	16	13,2
Babanın mesleği	İşçi	22	18,2
	Memur	69	57,0
	Serbest meslek	30	24,8
Annenin eğitim durumu	Okur-yazar ilkokul	10	8,3
	Ortaokul-lise	49	40,5
	Üniversite	62	51,2
Babanın eğitim durumu	Okur-yazar ilkokul	5	4,1
	Ortaokul-lise	31	25,6
	Üniversite	85	70,3

%17,6'sının haftada bir-iki gün, %78,4'ünün ayda bir-iki kez izlediği görülmüştür. Çocukların %17,4'ünün odasında televizyon olduğu, %98,3'ünün ailesinin çocuğun televizyon izleme süresini kontrol ettiği belirlenmiştir (Tablo 2).

Çocukların isyankâr davranışlar boyutu puan ortalamasının 68,03±16,07, uyum boyutu puan ortalamasının 37,97±7,52, sosyal kaygı boyutu puan ortalamasının 39,74±9,25, ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği toplam puan ortalamasının 148,39±25,21 olduğu görülmektedir (Tablo 3).

Çocuğun televizyon izleme süresine göre, ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği alt boyutlarından olan isyankâr davranışlar boyutu puanları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı ($p<0,05$); uyum boyutu, sosyal kaygı boyutu, ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği

TABLO 2: Çocukların televizyon izleme durumları.

		S	%
Televizyon izleme süresi (gün/saat)	1 saat	19	15,7
	2 saat	55	45,5
	3 saat ve üzeri	47	38,8
Televizyon izleme süresine karar veren kişi	Kendisi	18	14,9
	Annesi	40	33,1
	Babası	3	2,5
	Tüm aile	60	49,6
İzlenen televizyon programları*	Yerli/yabancı film veya dizi	7	4,4
	Çocuk programı/çizgi film	120	75,0
	Spor programı	3	1,9
	Haber programı/belgesel	12	7,5
	Yarışma programı	17	10,6
	Magazin/müzik programı	1	0,6
Çocuğun Televizyon şiddet (dövüşme, bağırma vb.) içeren programları izleme durumu	Evet	51	42,1
	Hayır	70	57,9
Çocuğun şiddet (dövüşme, bağırma vb.) içeren programları izleme süresi**	Günde 3 saat ve üzeri	1	2,0
	Günde 1-2 saat	1	2,0
	Haftada 1-2 gün	9	17,6
	Ayda 1-2 kez	40	78,4
Çocuğun odasında televizyon olma durumu	Evet	21	17,4
	Hayır	100	82,6
Çocuğun televizyon izlemesini ailesinin kontrol etme durumu	Evet	119	98,3
	Hayır	2	1,7

*Bu soru birden fazla yanıtlanmıştır.

**Şiddet içeren program izleyenler (51 kişi) arasından hesaplanmıştır.

TABLO 3: Ailelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçek puan ortalamalarının dağılımı.

	S	Minimum	Maksimum	X	SS
İsyankâr davranışlar boyutu	121	38	115	68,03	16,07
Uyum boyutu	121	24	59	37,97	7,52
Sosyal kaygı boyutu	121	19	74	39,74	9,25
Ailelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçek toplam puanı	121	85	211	148,39	25,21

genel toplam puanları arasındaki fark ise anlamsız bulunmuştur ($p>0,05$). Bu bulgu çocuğun televizyon izleme süresinin isyankâr davranışlarını etkilediğini göstermektedir. LSD post hoc testi sonucu-

na göre, günde üç saat ve üzerinde televizyon izleyen çocukların, günde bir saat televizyon izleyen çocuklara göre isyankâr davranışlarının daha fazla olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

TABLO 4: Çocukların televizyon izleme durumlarına göre ailelerin çocuk davranışlarını değerlendirme ölçek puan ortalamalarının karşılaştırılması.

		İsyankâr davranışlar boyutu	Uyum boyutu	Sosyal kaygı boyutu	AÇDDÖ Toplam
		X±SS	X±SS	X±SS	X±SS
Televizyon izleme süresi (gün/saat)	1	60,21±10,454	35,63±7,470	37,47±7,404	135,84±21,884
	2	67,75±15,424	38,05±7,462	40,45±9,263	148,84±25,617
	3 ve üzeri	71,53±17,710	38,81±7,572	39,81±9,918	152,94±24,781
		KW=6,292 p=0,043	KW=2,031 p=0,362	KW=1,580 p=0,454	KW=5,923 p=0,052
Televizyon izleme süresine karar veren Kişi	Kendisi	75,67±21,055	38,83±9,937	37,33±9,726	154,22±31,907
	Annesi	67,80±14,166	38,45±6,516	41,00±8,685	150,08±21,326
	Babası	70,33±15,948	41,33±3,786	45,00±10,149	159,33±27,025
	Tüm Aile	65,78±15,262 KW=3,531 p=0,317	37,22±7,515 KW=1,586 p=0,663	39,35±9,438 KW=2,010 p=0,570	144,97±25,374 KW=2,491 p=0,477
Televizyon şiddet (dövüşme, bağırma vb.) içeren programları izleme durumu	Evet	70,82±17,198	38,78±7,731	40,31±8,684	152,69±25,678
	Hayır	66,00±14,992 t=-1,642 p=0,103	37,37±7,361 t=1,021 p=0,309	39,31±9,684 t=,585 p=0,560	145,26±24,579 t=1,611 p=0,110
Şiddet (dövüşme, bağırma vb.) içeren programları izleme süresi	Günde 3 saat ve üzeri	113,00±0,000	30,00±0,000	29,00±0,000	174,00±0,000
	Günde 1-2 saat	42,00±0,000	31,00±0,000	35,00±0,000	109,00±0,000
	Haftada 1-2 gün	73,67±12,874	39,00±9,434	46,78±8,378	161,78±19,873
	Ayda 1-2 kez	69,85±16,597 KW=5,312 p=0,150	39,15±7,396 KW=3,187 p=0,364	39,28±8,218 KW=6,902 p=0,075	151,20±26,122 KW=4,247 p=0,236
Odasında televizyon olma durumu	Evet	72,00±12,869	38,62±5,705	38,43±9,837	152,00±23,852
	Hayır	67,20±16,597 U=82,500 p=0,121	37,83±7,865 U=926,500 p=0,397	40,01±9,152 U=976,500 p=0,615	147,63±25,539 U=977,500 p=0,620
Televizyon izlemesini ailesinin kontrol etme durumu	Evet	67,52±15,589	37,90±7,402	39,92±9,223	148,00±25,241
	Hayır	98,50±20,506 U=16,500 p=0,037	42,00±16,971 U=100,500 p=0,707	29,00±,000 U=29,000 p=0,067	171,50±3,536 U=39,000 p=0,104

AÇDDÖ: Ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği.

Şiddet içeren televizyon programlarını izleyen çocuk ailelerinin, Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği alt boyutlarından olan isyankâr davranışlar boyutu puan ortalamalarının ($70,82 \pm 17,198$) izlemeyenlere göre ($66,00 \pm 14,992$) daha yüksek olduğu görülmüştür (Tablo 4). Şiddet içeren televizyon programı izleyen çocukların izlemeyenlere göre uyum boyutu, sosyal kaygı boyutu puan ortalamaları ve genel toplam puan ortalamasının yüksek olduğu bulunmuştur. Ancak bu sonuç istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (Tablo 4).

Çocuğun televizyon izleme süresine karar veren kişiye göre, isyankâr davranışlar boyutu puanları arasındaki fark anlamlı ($p < 0,05$); uyum boyutu, sosyal kaygı boyutu, ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği genel toplam puanları arasındaki fark ise anlamsız bulunmuştur ($p > 0,05$). Ailesi tarafından televizyon izleme süresi kontrol edilmeyen çocukların, kontrol edilen çocuklara göre isyankâr davranışlarının daha fazla olduğu saptanmıştır (Tablo 4).

Çocuğun televizyon izleme süresine karar veren kişi (annesi, babası, kendisi ya da ailesinin hepsi), televizyonda şiddet içeren programları izleme durumu, şiddet içeren programları izleme süresi, odasında televizyon olma durumuna göre isyankâr davranışlar boyutu, uyum boyutu, sosyal kaygı boyutu, ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği toplam puanları arasındaki fark anlamsız olduğu bulunmuştur (Tablo 4).

TARTIŞMA

Televizyon izleme, video oyunları oynama ve bilgisayar kullanma gibi ekran tabanlı faaliyetler gençler arasında yaygın sedanter davranışlardır.²² Aynı biçimde televizyon izleme, okul öncesi çocuklar arasında da en yaygın sedanter davranışlardan biridir.²³

Bu çalışmada, çocukların yaklaşık beşte birinin (%17,4) odasında televizyon olduğu bulunmuştur. Cespedes ve ark.nın yaptığı bir çalışmaya göre; 4 yaşındaki çocukların %17'sinin yatak odasında televizyon olduğu, Feng ve ark.nın yaptığı bir çalışmada ise çocukların %70'inin yatak oda-

larında televizyon olduğu saptanmıştır.^{24,25} Johnson ve ark.nın çalışmasında, çocukların televizyon izlemesindeki en güçlü etkinin, çocuğun yatak odasında televizyon olması olduğu belirlenmiştir.⁶

Çalışmada beş yaşındaki çocukların tamamının (%100) televizyon izlediği görülmüştür. Tayland'daki çocukların, erken yaşlarda televizyon izlemeye başladığı ve televizyon izleme zamanının yaşla birlikte arttığı belirtilmektedir.²⁶ Çin'de dört yaş altındaki çocukların %70,3'ünün televizyon izlediği saptanmıştır.⁹ Amerika'da 1997-2003 yılları arasında yapılan bir çalışmaya göre; 1997 yılında çocukların %94,8'i, 2003 yılında ise çocukların %96,6'sı televizyon izlemektedir.¹³ Bulgular literatürle aynı doğrultudadır.

Çalışmada, beş yaşındaki çocukların %15,7'sinin günde bir saat, %45,5'inin günde iki saat, %38,8'inin günde üç saat ve üzeri televizyon izlediği saptanmıştır. Tayvan'da yapılan bir çalışmada; öğrencilerin yaklaşık %27'sinin günde iki saatten fazla televizyon izlediği bildirilmiştir.²⁷ New York'ta yaş aralığı iki-beş yıl olan çocuklar ile yapılan çalışmada; çocukların %67'sinin günde 120 dk'dan daha fazla televizyon izlediği belirlenmiştir.²⁸ Ülkemizde yapılan başka bir çalışmada; çocukların %61,7'sinin günde en az iki saat televizyon izlediği saptanmıştır.²⁹

Çalışmada, çocukların %4,4'ünün yerli/yabancı film veya dizi, %75'inin çocuk programı/çizgi film, %42,1'inin televizyonda şiddet (dövüşme, bağırma vb.) içeren programları izlediği görülmüştür. Çocukluk saldırganlığı, ergenlik ve erişkinlikte ciddi sosyal bozukluklara yol açabilmektedir.³⁰ Günümüzde önemli bir toplumsal sorun olan şiddet, çizgi filmler aracılığıyla çocuklara kolayca aktarılmaktadır. Yapılan bir çalışmaya göre; çocuk televizyon kanallarındaki çizgi filmlerin çoğunda fiziksel şiddet başta olmak üzere, şiddet öğelerinin yer aldığı belirlenmiştir.³¹ Doğan ve Göker'in çalışmasında, çocukların en çok çizgi film ve çocuk programı izlemeyi tercih ettiği belirlenmiştir.³²

Çalışmada, çocukların televizyonda şiddet içeren programları izleme durumu ve süresine

göre isyankâr davranışlar boyutu, uyum boyutu, sosyal kaygı boyutu, ailelerin Çocuk Davranışlarını Değerlendirme ölçeği toplam puanları arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Yapılan bir çalışmada, davranışsal/duygusal sorunları olan çocuklarda saldırganlık ve medyada izlenen saldırganlık arasında henüz kesin bir kanıt olmadığı belirtilmiştir.³³

Çalışmada beş yaşında günde üç saat ve üzerinde televizyon seyreden çocukların, günde 1 saat televizyon seyreden çocuklara göre isyankâr davranışlarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Televizyon izlerken harcanan zaman çocuk sağlığını birçok yönden etkilemektedir.³⁴ Parkes ve ark.nın yaptığı bir çalışmada; beş yaş çocuklarında günlük üç saat veya daha fazla televizyon izlemenin davranış sorunlarını artırdığı belirtilmiştir.³⁵ Ansari ve Crosnoe çalışmasında, çocukların hiperaktif davranışlarının televizyon izleme süresinin uzamasındaki artış ile ilişkili olduğunu saptamışlardır.³⁶ Manganello ve Taylor'un çalışmasında; daha çok televizyon izleyen üç yaşındaki çocuklarda hem doğrudan hem de dolaylı olarak saldırgan davranış gösterme riskinin arttığı belirlenmiştir.³⁷ İran'da altı-18 yaş arasında yapılan bir çalışmada; günde iki saatten fazla televizyon izlemenin, fiziksel dövüş ve kavga riskini %29'a kadar artırdığı bulunmuştur.³⁸ Amerika Birleşik Devletlerinde öğrenciler ile yapılan çalışmada; 13 yaş öncesi alkol kullanımının başlangıcı ve fiziksel kavgayı kapsayan pek çok riskli davranışlar ile sık televizyon izleme veya sık bilgisayar/video oyunu kullanımı arasında ilişki

saptanmıştır.³⁹ Bulgularımız araştırma sonuçları ile aynı doğrultudadır.

Bu çalışmada, ailesi tarafından televizyon izleme süresi kontrol edilmeyen çocukların, kontrol edilen çocuklara göre isyankâr davranışlarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Literatüre göre; anneler okul öncesi çocukların televizyon izleme süresini belirlemede önemli rol oynamaktadır.⁴⁰ Televizyonun çocuklar üzerinde olumlu veya olumsuz etki yaratmasında anne-baba önemli rol oynamaktadır.⁴¹

SONUÇ VE ÖNERİLER

Çalışmada çocukların isyankâr davranışlarıyla, uyum ve sosyal kaygı düzeyinin hafif düzeyde olduğu saptanmıştır. Bu bulgular doğrultusunda televizyon programlarında şiddet içeren öğelerin azaltılması ya da ön planda sunulmaması önerilebilir. Çocuğun televizyon izleme süresinin ailesi tarafından denetlenmesi oldukça önemlidir. Ailelere, konunun çocuk sağlığı ve gelişimi açısından önemi hakkında eğitim verilmelidir.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması veya finansal destek bildirmemiştir.

Yazar Katkıları

Çalışmanın tasarımı aşaması, verilerin toplanması ve işlenmesi, analizi ve yorumlanması: Pınar Bekar ve Duygu Arıkan tarafından yapılmıştır.

KAYNAKLAR

1. Büyükbaykal G. [The effects of television on children]. Istanbul University Faculty of Communication Journal 2007;28:31-44.
2. Sussman S, Moran MB. Hidden addiction: Television. J Behav Addict 2013;2(3):125-32.
3. Çamurdan AD. [The effects of visual media on child health]. STED 2007;16(2):25-9.
4. Strasburger VC, Jordan AB, Donnerstein E. Health effects of media on children and adolescents. Pediatrics 2010;125(4):756-67.
5. Zorlu Y. [Violence in media and its effects]. Humanities Sciences (NWSAHS) 2016;11(1):13-32.
6. Johnson L, Chen TA, Hughes SO, O'Connor TM. The association of parent's outcome expectations for child TV viewing with parenting practices and child TV viewing: an examination using path analysis. Int J Behav Nutr Phys Act 2015;12:70.
7. Zhang G, Wu L, Zhou L, Lu W, Mao C. Television watching and risk of childhood obesity: a meta-analysis. Eur J Public Health 2016;26(1):13-8.
8. Vandewater EA, Bickham DS, Lee JH. Time well spent? Relating television use to children's free-time activities. Pediatrics 2006;117(2):e181-91.
9. Dong S, Song Y, Jiang Y, Sun W, Wang Y, Jiang F. [Multi-center study on the effects of television viewing on sleep quality among children under 4 years of age in China]. Zhonghua Er Ke Za Zhi 2015;53(12):907-12.
10. Lin LY, Cherng RJ, Chen YJ, Chen YJ, Yang HM. Effects of television exposure on developmental skills among young children. Infant Behav Dev 2015;38:20-6.

11. Verlinden M, Tiemeier H, Veenstra R, Mieloo CL, Jansen W, Jaddoe VW, et al. Television viewing through ages 2-5 years and bullying involvement in early elementary school. *BMC Public Health* 2014;14:157.
12. Robertson LA, McAnally HM, Hancox RJ. Childhood and adolescent television viewing and antisocial behavior in early adulthood. *Pediatrics* 2013;131(3):439-46.
13. Hofferth SL. Home media and children's achievement and behavior. *Child Dev* 2010;81(5):1598-619.
14. Teychenne M, Costigan SA, Parker K. The association between sedentary behaviour and risk of anxiety: a systematic review. *BMC Public Health* 2015;15:513.
15. McArthur DL, Magaña D, Peek-Asa C, Kraus JF. Local television news coverage of traumatic deaths and injuries. *West J Med* 2001;175(6):380-4.
16. Conk Z, Başbakkal Z, Yardımcı F. [General Review of Child Health]. Conk Z, Başbakkal Z, Balıylmaz H, Bolışık B, editörler. *Pediatric Hemşireliği*. 1. Baskı. Ankara: Akademisyen Tıp Kitabevi; 2013. p.32.
17. American Academy of Pediatrics. Committee on Public Education. American Academy of Pediatrics: Children, adolescents, and television. *Pediatrics* 2001;107(2):423-6.
18. Christakis DA, Garrison MM, Herrenkohl T, Haggerty K, Rivara FP, Zhou C, et al. Modifying media content for preschool children: a randomized controlled trial. *Pediatrics* 2013;131(3):431-8.
19. Garrison MM, Christakis DA. The impact of a healthy media use intervention on sleep in preschool children. *Pediatrics* 2012;130(3):492-9.
20. Öztürk C, Karayağız G. [Child and television]. *Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi* 2007;10(2):81-5.
21. Sübaşı G, Şehirli N. [Developing the child behaviour evaluation scale: the validity and reliability study]. *Kastamonu Eğitim Dergisi* 2010;18(3):789-804.
22. Maddison R, Marsh S, Foley L, Epstein LH, Olds T, Dewes O, et al. Screen-Time Weight-loss Intervention Targeting Children at Home (SWITCH): a randomized controlled trial. *Int J Behav Nutr Phys Act* 2014;11:111.
23. Vanderloo LM. Screen-viewing among preschoolers in childcare: a systematic review. *BMC Pediatr* 2014;14:205.
24. Cespedes EM, Gillman MW, Kleinman K, Rifas-Shiman SL, Redline S, Taveras EM. Television viewing, bedroom television, and sleep duration from infancy to mid-childhood. *Pediatrics* 2014;133(5):e1163-71.
25. Feng D, Reed DB, Esperat MC, Uchida M. Effects of TV in the bedroom on young Hispanic children. *Am J Health Promot* 2011;25(5):310-8.
26. Ruangdaraganon N, Chuthapisith J, Mosuwan L, Kriweradechachai S, Udomsubpayakul U, Choprapawon C. Television viewing in Thai infants and toddlers: impacts to language development and parental perceptions. *BMC Pediatr* 2009;9:34.
27. Chen YY, Chiu YC, Ting TT, Liao HY, Chen WJ, Chen CY. Television viewing and alcohol advertising with alcohol expectancies among school-aged children in Taiwan. *Drug Alcohol Depend* 2016;162:219-26.
28. Li K, Jurkowski JM, Davison KK. Social support may buffer the effect of intrafamilial stressors on preschool children's television viewing time in low-income families. *Child Obes* 2013;9(6):484-91.
29. Songül Yağın S, Tuğrul B, Naçar N, Tuncer M, Yurdakök K. Factors that affect television viewing time in preschool and primary school-children. *Pediatr Int* 2002;44(6):622-7.
30. Meysamie A, Ghalehtaki R, Ghazanfari A, Daneshvar-Fard M, Mohammadi MR. Prevalence and Associated Factors of Physical, Verbal and Relational Aggression among Iranian Preschoolers. *Iran J Psychiatry* 2013;8(3):138-44.
31. Temel M, Kostak MA, Çelikkalp Ü. [Determination of violence in cartoon movies published in children's channels]. *DEUHYO ED* 2014;7(3):199-205.
32. Doğan A, Göker G. [Thematic television and child: television viewing habits of primary school students]. *National Education* 2012;194:5-30.
33. Mitrofan O, Paul M, Weich S, Spencer N. Aggression in children with behavioural/emotional difficulties: seeing aggression on television and video games. *BMC Psychiatry* 2014;14:287.
34. Pearson N, Salmon J, Crawford D, Campbell K, Timperio A. Are parental concerns for child TV viewing associated with child TV viewing and the home sedentary environment? *Int J Behav Nutr Phys Act* 2011;8:102.
35. Parkes A, Sweeting H, Wight D, Henderson M. Do television and electronic games predict children's psychosocial adjustment? Longitudinal research using the UK Millennium Cohort Study. *Arch Dis Child* 2013;98(5):341-8.
36. Ansari A, Crosnoe R. Children's Hyperactivity, Television Viewing, and The Potential for Child Effects. *Child Youth Serv Rev* 2016;61:135-40.
37. Manganello JA, Taylor CA. Television exposure as a risk factor for aggressive behavior among 3-year-old children. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2009;163(11):1037-45.
38. Kelishadi R, Qorbani M, Motlagh ME, Heshmat R, Ardalan G, Jari M. Relationship between leisure time screen activity and aggressive and violent behaviour in Iranian children and adolescents: the CASPIAN-IV Study. *Paediatr Int Child Health* 2015;35(4):305-11.
39. Denniston MM, Swahn MH, Hertz MF, Romero LM. Associations between Electronic Media Use and Involvement in Violence, Alcohol and Drug Use among United States High School Students. *West J Emerg Med* 2011;12(3):310-5.
40. Burdette HL, Whitaker RC, Kahn RS, Harvey-Berino J. Association of maternal obesity and depressive symptoms with television-viewing time in low-income preschool children. *Arch Pediatr Adolesc Med* 2003;157(9):894-9.
41. Ünal N, Durualp E. [Effect of television on preschool children]. *Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 2012;3(2):93-104.